

Душко Новаковић

ЕФЕКТИ, ДЕСЕТ (НЕ)СНИМЉЕНИХ ФОТОГРАФИЈА

САТИСФАКЦИЈА

На овој, из 1965. године: изостављено је име фигуре, изостављено је име града где је дотична фигура снимљена, изостављено је време – је ли пре или после подне, изостављен је повод снимања, знате, они поводи што се исписују на полеђини: поводом рођендана, одласка у војску, поводом познанства са особом супротног пола која ту фотографију обавезно треба да има, изостављена је и позадина, јер-је-фигура-исечена по кривудаџим ивицама властите запремине, истргнута је из простора који ју је окруживао, а у простору је остала рупа, али ја једини знам, док је држим у руци, не рупу него фигуру, да је ово примерак гимназијалца из друге половине 20. века кога су због његове дуге косе, кривих ногу и сталног лупкања длановима о бутине називали „пећинским човеком”. Једном су му чак неки момци, кратко подшишани, одвалили бубреге због тога.

Питам га да ли се сећа тог лупкања длановима о бутине? Одговара ми да се сећа, чак и данас понекад то уради кад му кроз главу проструји мелодија *Ролингстоунса*, односно песма „Satisfaction”.

ХВАЛА ТИ, ДНЕВНИЧЕ

Немам неки одређени метод за одбрану од типова ко што су М. Ј, З. К или П. Т., и овде, драги читаоче, можеш и сам да набројиш до миле воље од кога се све и ти сам браниш и које методе употребљаваш. Рани-

је сам имао обичај да дрекнем кад бих из уста неког од њих чуо нешто што се односи на мене а у свему је неистинито. Да, дрекнуо бих, или бих замахнуо као да ћу да кренем да шамарам дотичног, а ако је био јачи, одглумио бих да ми је позлило, хватао се за срце, благо се занесвешћивао... И знам да није било пријатно да се срушим тако, изненада, сред разговора, пред неким од њих. Убрзо сам био „проваљен” и једино што ми је преостало било је да се удаљавам од таквих брже или спорије.

Све док нисам смислио свој последњи метод одбране. Први пут сам га применио кад ми је један књижевни подводач испричао такву лаж о човеку кога сам јако уважавао, да ми се све некако згадило, а посебно што сам приметити да он ужива у томе и кези се тријумфално, а ја занемео пред њим, напросто утучен од слушнутог. Но, брзо сам се сабрао и рекао му: Ово ћу све, вечерас, да унесем у дневник, и оно претходно што си ми рекао о супрузи високог функционера код кога радиш као саветник. Све.

А теби, у лингво-маниру-језичке поезије Чарлса Бернстина, хвала Дневниче!

КАЛИМАХОВО ЛИЦЕ

Из читалачких резимеа, или Калимахов en face у Александријском кружоку писања: *И задремаше говорљиве њишце, уморне од причања, / Али ипак нису могле дуго да спавају, дође једна њихова суседа, / Крила су јој блистала од росе: Устајте, ноћца је прошла / Сакриле су се дружине разбојника, по кућама вајре се пале, / Чујте како зајочиње пјесму водоноша у зору, / Оне који живе близу праињава друма буди шкрипа њочкова / Буди их удар о бронзу и живахно чекићање из ковачница.*

А ковачи, ваљда због напора и чорбасте хране, понекад и прдну, али то Калимах никад не би написао, или ако јесте, где се дедоше сви ти прдежи, о бози?

ЖУВ И ФАУСТ

И синоћ, неприметно снимљен од Месеца: онај чудовишан, оштар бол у препонама, захтев тела за телом, ферментирање у мошницама и један шапат да што брже, својеручно, пређем у течност стање (*течно стање* – позајмљено од Пјер Жан Жува), иначе постоји озбиљна опасност да експлодирам.

Али како да то урадим? Руке су ми свезане стидом и кајањем једног веома, веома остарелог Фауста у мени.

МАЧКЕ И МАЧКИНЕ ГАЗДАРИЦЕ

Аналогија са маснобркатим, сјајнодлаким, миришљавим, ситнооким на пуфнастим главицама, расним мачкама:

Издражаване су као принцезе, мажене и пажене, непрестано обасипане љубављу и бригом, приноси им се најбоља храна, заказују се посете најбољим педикирима, имају приступ брачним креветима, пењу се на сто и у време славских обеда, а нико их не тера, и нико се не љути што какају ван пластичног лавора – стилизованих у базенчиће са песком – само нека се оне уредно празне, таквих кокета као што их има у вилама богатуна на Дедињу нигде нема. Њих сурова акумулација првобитног капитала уопште не дотиче, мада је већина живља у овом граду одавно сведена на друштвени отпад.

На мирисни зов невидљивог сексепила, узнемирене, искрадају се ноћу из вила и палата, скачу са прозора и балкона и тамо, код уличних контејнера и расутих кеса смећа, не бирајући место за сношај, чекају:

*И ниједна од њих за смрад и буве не хаје
Кад се нагужена, држана за уши, гребана подаје
А што њихове газдарице одавно знају
Па и оне, мало-мало, ипак најпаљене постојају.*

НАВОЂЕЊЕ

Колективна. Сеоска. Између Крагујевца и Јагодине. Наш друг, кога зовемо Чики Мексиканац, суну још једну ракију лозовачу, седму по реду. Опет се стресао као да је прогутао жабу, а онда устаде нагло и потрча, откопчавајући успут каиш на панталонама. Некако је успео да прескочи шаторско крило где су се сушили кришке разног воћа, лук, пасуљ и ораси.

Да ли ће успети да потрефи пољски клозет? Кренуо је према бодљикавој огради, да се не насука на њу, да се не распара?

Наводимо га: Не тамо Чикии, него тамооо! Сви се подигосмо, и краве које су лежале иза ограде и преживале. Гледале су у њега зачуђено, онако женски. И још јаче подвијале реп и препокривале овлажене стиднице.

САН

На аудијенцији сам код председника Сједињених Америчких Држава, господина Барака Обаме. Службени фотограф дискретно обавља свој сниматељски посао док ми разговарамо о евентуалној новчаној помоћи *Књижевном магазину*, што ће, наравно, силно обрадовати М. А. Ив-

кова, ако дође до дила. Већ ми је речено да ћу једну фотографијау до-
бити после завршетка сусрета, на излазу из Беле куће.

И добијам је. На њој сам ја црнац, а Обама белац.

Је ли могуће, питам се у сну, да објектив може да одреди каква ће
чија пигментација бити у датом тренутку, мимо закона природе, и у
зависности од чега?

АНЂЕЛИ

Поезија Латинске Америке пуна је анђела. У европским земљама ан-
ђели највише бораве код шпанских песника, а код италијанских нај-
више код Унгаретија. И наша је поезија била пуна анђела, али су они
нестали 1945. године. Што због изјава КПЈ да анђели више не постоје,
што због оштрих казни ако би вас ухватили да петљате нешто са
њима. Из многих јавних библиотека нестале су књиге са анђелима.
Чак је и Сервантес имао проблема са Дон Кихотом, али сва срећа да се
неко сетио да је овај дугоноги ритер умишљене храбрости, али и че-
жње за освајањем срца своје драге, заправо лудак, дакле политички
несвестан. А и био је, временски, недоступна илузија из прошлости,
тако да није ни могао бити ухапшен и изложен затворској тортури.

Нисам никад видео ниједног анђела, али поезија ми даје за право
да понекад напишем: анђеоска лепота, анђеоски мир, анђеоски лепет
у соби, анђеоски осмех, анђели иду у школу, перо истргнуто из крила
анђела, милозвучни анђеоски сузе, анђеоска труба сред ноћи...
Што се свињама у мојој поезији никад није допадало, али проблем сви-
ња у мојој поезији мора да разреши шира јавност а не критичари. И
да их, брате, не протраћим само кроз гроктање.

НАСТАВАК

Линија спуштања или фото-сећање на прве људе. Слева надесно: стри-
на Зорка мртва, тата мртав, Коста – Кочо, брат од стрица Јосифа, ин-
жењер који је као основац и одличан ђак добио корпу слаткиша од
Тита, није му добро у глави, маћеха Добрила, чији је отац био жан-
дарм и, кажу људи, послат по казну у Струмици, жива. Између ње и
тетке Живке, стоји Роска, моја сестра од стрица, жива и она. Тетка
Живка, која је завршила Рударски факултет у Београду и ту упознала
течу Нијаза, жива, живи у Тузли, побољева – својевремено је Киро
Глигоров послао мали авион да их евакуише из опкољене Тузле, јер
су задужили Македонију за два новооткривена рудника, не сећам се

које руде. До ње је Роскина мајка, стрина Вера, жена стрица Глигора, министра за шумарство у првој македонској влади, носи наочаре, мртва, испета на нешто што се не види, стоји Анка – Анче, такође сестра од стрица, расна црнка, прелепог оперског гласа, умало фатална да буде за песника Божидара Шујицу, испред ње баба Анета, стожер ових породица, шта све није знала и шта све није умела, била је мајсторица за справљање пераћих сапуна, умрла је у деведесет и трећој години, са *Борбом* у рукама.

Чуче: Николина, Горан, Маријана, Жанета и мени непозната девојчица, вероватно из комшилука. Николина, моја полусестра, мртва. Горан, начелник Хирургије у Тузли, загребачки студент, оперише. Маријана држи тајну коцкарницу у подземном делу дедине куће, која је, због складне мешавине стилова градње, византијско-македонског и моравског, скицирана споља и изнутра и као таква архивирана у Македонској академији наука и уметности. Жанета, плавоока, живи у Њујорку, да ли срећно или несрећно разведена од једног НАТО пуковника – то нико не зна, неће да се врати; тетка и теча су очајни због тога. Непозната девојчица, дај боже да је још жива. Нисам тога дана био у нашем дворишту где је снимак направљен, вероватно сам одскитао негде са Иреном. Можда сам отишао да сакупљам корњаче, јер су тих година италијански откупљивачи давали добру пару за корњаче. Ирена је моја сестра, још је жива, а да дођем до ње, обавезно морам да имам пасош при себи, иначе нема ништа од преласка границе, границе која ме је одвојила од света и људи из којих сам потекао, но не и од фотографије, те својеврсне аутопсије коју понекад морам да обавим *in vivo*.

ИЗА ПАРАВАНА

Ова фотографија ме потреса. Слободно могу да је назовем сеизмичком.

То је био тренутак кад си куповала прслучић за своје тек пропупеле сисиће, а ја сам ушао иза паравана, заједно с тобом, да ти помогнем да закопчаш прслучић. Тресла си се и ти.